Сүз ясалышы ысуллары дип телнең үз чаралары ярдәмендә яңа сүзләр ясау юлларын, алымнарын атыйлар

Сүз ясалышы ысуллары:

-сүз ясагыч кушымча ялгану;

- сүзләр кушылу;

- фонетик ысул;

- сүзләрнең мәгънәсе үзгәрү;

- сүзләрне бер сүз төркеменнән икенчесенә күчерү;

- сүзләрне кыскарту.

Тема:

Сүз ясалышы.Сүзләрне кушу ысулы.Кабатлау.

26нчы апрель-бөек шагыйребез Габдулла Тукай туган көн

Сүзләр кушылу ысулы

Кушма

Парлы

Тезмә

Кушма сүзләр

Ике яки берничә сүздән кушылып ясала

Һәм яңа бер мәгънә белдерә.Алар һәрвакыт кушылып языла.

Кушма сүзләр ясарга,алар белән җөмләләр төзергә

1нче төркем

ак

туй

боек

күмер

2 нче төркем

җимеш

агач

яулык

Идел

Унсигезенче апрель.
Сүзләр кушылу ысулы.
Кабатлау.

АККОШ

Сабантуй

төнбоек

ташкүмер

ГӨЛҖИМЕШ

АЛМАГАЧ

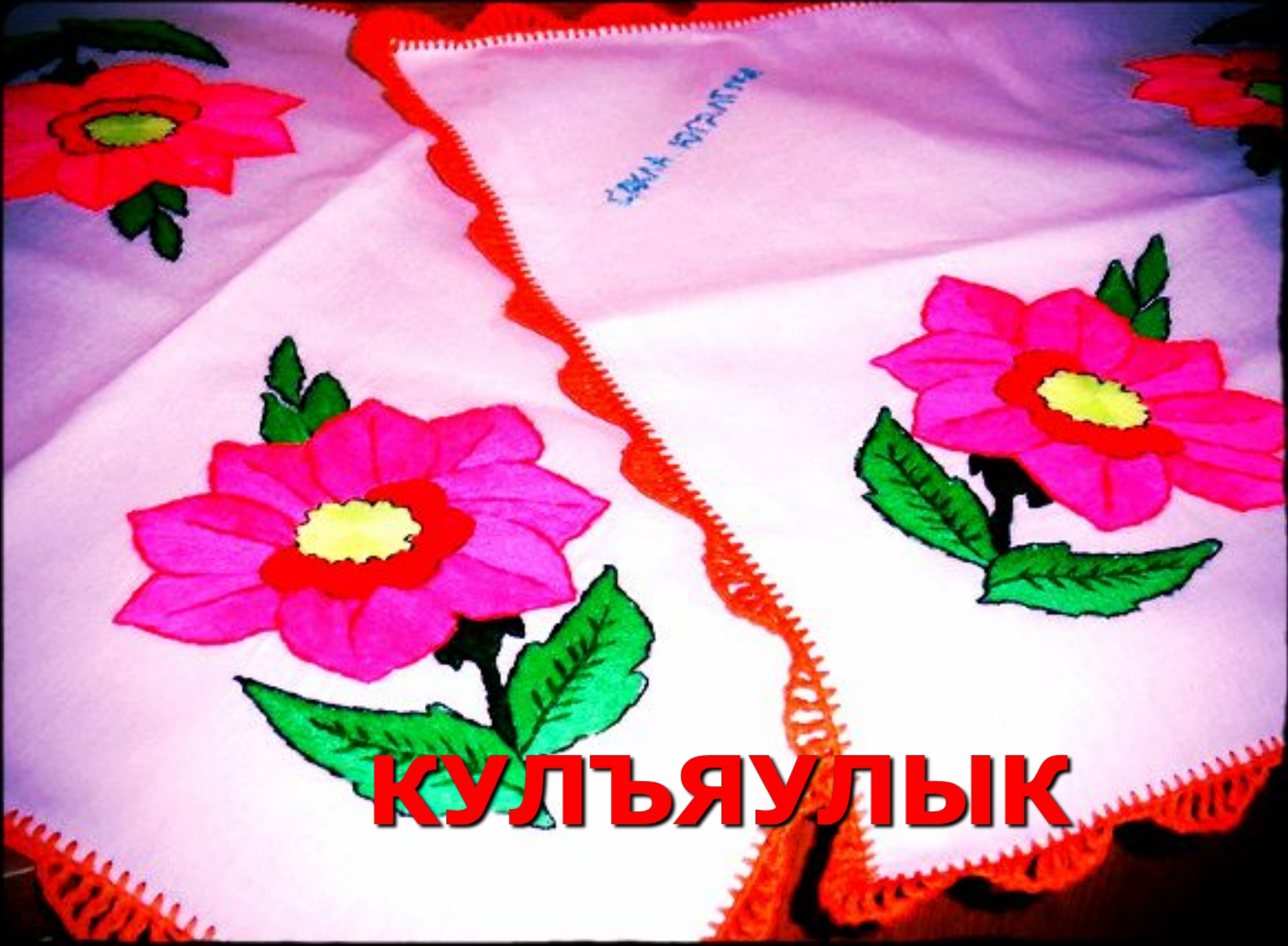
КУЛЪЯУЛЫК

АГЫЙДЕЛ

Парлы сүзләр

Үзара синоним, антоним мәгънәле яки аваздаш сүзләрдән төзелә һәм сызыкча аша языла

Тезмә сүзләр

Тезмә сүзләр ике яки берничә сүздән тезелеп ясала, бербөтен мәгънәне белдерә.Бер сорауга җавап бирә, бер җөмлә кисәге була.Һәр сүз аерым языла. Тезмә сүз составындагы сүзләрне аерып карарга ярамый.

Тезмә сүзләрне һәм сүзтезмәләрне ике баганага аерып язарга.

Тимер юл, тимер таяк, каен җиләге, каен сыну, чәчәк ату, чәчәк җыйды, Бөек Ватан сугышы, бөек кешеләр, Хезмәт Герое, хезмәт дәресе.

Тезмә сүз	Сүзтезмә
тимер юл	тимер таяк
каен җиләге	каен сыну
чәчәк ату	чәчәк җыйды
Бөек Ватан сугышы	бөек кешеләр
Хезмәт Герое	хезмәт дәресе

Барлык төрки һәм шәрекъ дөньясындагы татарлар өчен Тукайның ни*кадәр кадерле булуын әйтеп бирерлек сүзләр юктыр, мөгаен. Аның шигърияте ндә халкыбызның җаны*рухы чагыла, ә милләт рухы, мәгълүм булганча, бер*кайчан да үлми һәм бизмәннәрдә үлчәнми. Димәк, Габдулла Тукайның да иҗаты үлемсез һәм иксез*чиксез, ул татар мәдәниятенең үткәне, бүгенгесе һәм киләчәге белән аерылгысыз.

Минтимер Шәймиев.Тукай турында.

- *Шәрекъ-көнчыгыш*
- *Бизмән-үлчәү*

Тест

1.Тезмә сүзләр күрсәтелгән рәтне билгеләгез.

а)ара(тирә), аш(су), хатын(кыз)
ә)тар(юл),зур (агач),мәктәп (бакчасы)
б)җир(җиләге), ял(ит),туган(ил)

2.Кайсы рәттә парлы сүзләр бирелгән?

а)төн(боек),өч(аяк),ис(киткеч)
ә)ата(ана),кием(салым), бала(чага)
б) юл(чы), утын(лык), оял(чан)

3. Кушма сүзләр күрсәтелгән рәтне билгеләгез.

а)кул(яулык), тере(көмеш), таш(күмер)
ә)ак(кар),җылы(җәй),биек(тау)
б)туган(көн), очкылык (тоту), бал (корты)

Өйгә эш.

Кушма, парлы, тезмә сүзләр кергән мәкальләр язып килергә.